

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

УДК 81.42:32.1

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2026.2.2>

О. В. ДОБРОДУМ

доктор філософських наук, професор,

професор кафедри журналістики та реклами,

Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

Електронна пошта: dobrodum.olga@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7651-4946>

ГУМАНІЗМ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ І ДУХОВНІСТЬ У КОМУНІКАЦІЯХ АМЕРИКАНСЬКОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ДИСКУРСИВНІ СТРАТЕГІЇ МАЙБУТНЬОГО

У статті здійснено міждисциплінарний аналіз комунікаційних стратегій, через які в публічній сфері американського громадянського суспільства конструюються, трансформуються та вступають у гострий конфлікт ключові аксіологічні категорії – гуманізм, справедливість і духовність. На відміну від лінгвоцентричних підходів, дослідження зосереджується на комунікаційних процесах: каналах поширення, форматах взаємодії акторів, ролі традиційних і нових медіа, цифрових платформах, перформативних практиках, алгоритмічному управлінні публічним дискурсом, а також на механізмах зворотного зв'язку з аудиторією. В умовах прискореної цифровізації, розвитку генеративного штучного інтелекту, нейротехнологій, метавесвітів та алгоритмічного управління традиційні цінності втрачають статус статичних універсалій і перетворюються на динамічні інструменти символічної комунікації в боротьбі за моральну та технологічну гегемонію.

Робота виявляє п'ять основних комунікаційних стратегій: моральну універсалізацію/партикуляризацію (трансляція цінностей як універсальних через медіаканали), сакралізацію/десакралізацію (надання цінностям сакрального статусу в публічній комунікації), моральне виключення (комунікативне витіснення опонентів з аксіологічного простору), віктимний гуманізм (комунікація через образ жертви) та перформативну констатацію (хештеги, гасла як акти публічної комунікації). Особливу увагу приділено феномену аксіологічного антагонізму в комунікаціях, інструменталізації цінностей і виникненню гібридних форм – «цифрового гуманізму», «алгоритмічної справедливості» та «віртуальної духовності» – які переосмислюють класичні цінності в умовах алгоритмічно опосередкованої комунікації. У заключній частині сформульовано прогностичні сценарії розвитку ціннісних комунікацій до 2035 року, а також практичні рекомендації щодо збереження людської суб'єктності в умовах тотальної цифровізації та алгоритмічного колоніалізму. Стаття робить внесок у розуміння того, як комунікації визначатимуть майбутнє гуманізму в епоху штучного інтелекту та метавесвітів.

Ключові слова: гуманізм, справедливість, духовність, громадянське суспільство США, майбутнє.

Поставлення проблеми. Сучасне американське громадянське суспільство вступило в одну з найбільш складних, суперечливих і драматичних фаз свого історичного розвитку. На тлі стрімкої цифровізації всіх сфер суспільного життя, поглиблення соціально-політичної поляризації, системної кризи традиційних моральних і культурних інститутів, а також глобальних викликів, що охоплюють кліматичні зміни, міграційні кризи та геополітичні конфлікти, відбувається радикальна трансформація ціннісного ядра суспільства. Концепти гуманізму, справедливості та духовності, які протягом кількох століть слугували моральним

і світоглядним підґрунтям західної демократії [Taylor, 1989], сьогодні опинилися в самому центрі запеклої символічної, ідеологічної та комунікативної боротьби.

Ці категорії вже не сприймаються як самоочевидні універсалії, здатні об'єднувати націю поверх ідеологічних і культурних розбіжностей. Навпаки, вони перетворилися на динамічні, контекстуально зумовлені дискурсивні конструкції, які активно використовуються найрізноманітнішими акторами громадянського суспільства – прогресивними соціальними рухами, правозахисними організаціями, консервативними релігійними групами, ліберальними

інтелектуальними колами, медіаплатформами та окремими публічними особами – для легітимації власних політичних і моральних позицій, мобілізації прихильників і послідовної делегітимації опонентів [Wodak & Meyer, 2016; van Dijk, 2011]. В умовах так званих «культурних воєн» і яскраво вираженого аксіологічного антагонізму одне й те саме поняття («справедливість», «гуманізм», «духовність») може наповнюватися діаметрально протилежним змістом залежно від ідеологічного контексту, комунікативної мети та цільової аудиторії [Haidt, 2012].

Актуальність цього дослідження визначається кількома взаємопов'язаними процесами. По-перше, різкою та все більш поглибленою поляризацією американського суспільства, яка особливо яскраво проявилася після президентських виборів 2016 року та досягла свого піку в період 2020–2026 років (Putnam, 2000). По-друге, системною кризою традиційних інститутів – церкви, університету, сім'ї та провідних засобів масової інформації (Habermas, 1989), – які раніше виконували роль загальноновизнаних моральних авторитетів. По-третє, радикальною трансформацією публічної сфери під впливом цифрових платформ, де комунікація стала надзвичайно фрагментованою, емоційно насиченою, алгоритмічно керованою та часто агресивною [Zuboff, 2019; Crawford, 2021]. По-четверте, глобальними викликами сучасності, які потребують нового, більш глибокого осмислення гуманістичних цінностей в епоху постгуманістичних технологій та метамодерністської культурної чутливості [Floridi, 2014]. Особливого значення набуває футурологічний аспект: як еволюціонуватимуть ці цінності в умовах масового впровадження штучного інтелекту, нейроінтерфейсів, метавесвітів та алгоритмічного управління соціальними процесами.

У цих складних умовах мова та комунікації перестають бути простим засобом передачі інформації та перетворюються на головне поле битви за смисли, владу та моральну легітимність майбутнього. Саме через публічні комунікації відбувається безперервне конструювання нової аксіологічної реальності американського суспільства. Мета цієї статті полягає в проведенні всебічного аналізу комунікаційних стратегій, через які концепти гуманізму, справедливості та духовності артикулюються,

конкурують, трансформуються та використовуються в комунікаціях американського громадянського суспільства протягом періоду 1990–2026 років із проекцією основних тенденцій у найближче майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика взаємодії мови, цінностей і відносин влади має тривалу та багату історію наукового вивчення. У західній інтелектуальній традиції вона розроблялася в межах нової риторики [Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1969], теорії комунікативної дії [Habermas, 1989], критичного дискурс-аналізу [van Dijk, 2011; Fairclough, 2015; Wodak & Meyer, 2016], теорії перформативності [Austin, 1962; Searle, 1969; Butler, 1997], а також концепції моральних мов [Haidt, 2012].

Юрген Габермас у своїй класичній праці «Структурна трансформація публічної сфери» [Habermas, 1989] заклав основи розуміння раціональної комунікації як ключової умови формування демократичного громадянського суспільства. Однак наступні покоління дослідників переконливо показали, що в умовах цифрової епохи ця модель зазнала суттєвих змін під впливом алгоритмів, емоційної поляризації та фрагментації публічного простору [Zuboff, 2019; Floridi, 2014].

Джонатан Гайдт у фундаментальній книзі «Праведний розум» [Haidt, 2012] ввів поняття «моральних мов» і продемонстрував, яким чином різні політичні та культурні групи спираються на різні моральні інтуїції, що пояснює радикальні розбіжності в тлумаченні одних і тих самих цінностей. Чарльз Тейлор у працях «Джерела себе» [Taylor, 1989] та «Секулярна доба» [Taylor, 2007] глибоко проаналізував трансформацію духовності та ідентичності в сучасному світі, показавши перехід від «буферного» до «пористого» Я.

Значний внесок у вивчення американського громадянського суспільства зробили Роберт Патнем («На самоті з боулінгом») [Putnam, 2000], Марта Нуссбаум («Виховання людяності») [Nussbaum, 1997], а також автори, які досліджують феномени культури скасування та пробудження [Noble, 2018; Crawford, 2021]. В українській та пострадянській науковій традиції важливу роль відіграли роботи Н. Хамітова з метаантропології, О. Добродум [Добродум,

2024], І. Рябчого та інших учених, які аналізують ціннісні трансформації в умовах війни, цифровізації та соціальних криз.

Незважаючи на значну кількість досліджень, комплексного аналізу саме триади «гуманізм – справедливість – духовність» у комунікаціях американського громадянського суспільства за період 1990–2026 років досі не проводилося. Ця стаття покликана заповнити цю важливу наукову лаку.

Мета дослідження полягає в проведенні комплексного аналізу комунікаційних стратегій артикуляції, трансформації та інструменталізації концептів гуманізму, справедливості та духовності в публічних комунікаціях американського громадянського суспільства з футурологічною проекцією на період до 2035 року.

Методологія дослідження. Методологія роботи має інтегративний та міждисциплінарний характер. Вона поєднує критичний дискурс-аналіз [van Dijk, 2011; Fairclough, 2015; Wodak & Meyer, 2016], нову риторику [Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1969], теорію мовленнєвих актів та перформативності [Austin, 1962; Searle, 1969; Butler, 1997], теорію комунікативної дії [Habermas, 1989], теорію гегемонії Е. Лакло та Ш. Муффа, а також кількісні та якісні методи обробки комунікаційного матеріалу з елементами футурологічного моделювання.

Емпірична база дослідження охоплює більше чотирьох тисяч комунікаційних подій різної жанрової належності за період 1990–2026 років. Аналіз проводився на кількох рівнях: лексичному, граматичному, дискурсивно-стратегічному, риторичному та соціально-прагматичному. Це дозволило отримати багатовимірне уявлення про функціонування ціннісних концептів в американських комунікаціях та спрогнозувати їхній розвиток у найближчому майбутньому.

Результати та дискусії. У ході дослідження було виявлено та детально описано п'ять основних комунікаційних стратегій, які систематично застосовуються акторами американського громадянського суспільства для артикуляції, захисту та просування концептів гуманізму, справедливості та духовності. Ці стратегії не існують ізольовано, а часто переплітаються, утворюючи складні риторичні комплекси, які визначають характер сучасної публічної комунікації.

Стратегія моральної універсалізації та партикуляризації є однією з найбільш фундаментальних та ефективних. Вона полягає в представленні власної версії справедливості (або гуманізму) як універсальної, єдино правильної та морально обов'язкової, тоді як альтернативні інтерпретації оголошуються частковими, обмеженими або навіть аморальними [Haidt, 2012]. У прогресивному дискурсі соціальна справедливість трактується як найвища форма сучасного гуманізму, що включає боротьбу з системним расизмом, сексизмом, гетеронормативністю, колоніальною спадщиною та кліматичною несправедливістю [Noble, 2018; Crawford, 2021]. Духовність тут часто секуляризується і перетворюється на «емпатію», «співчуття» та «солідарність із пригнобленими». Консервативний та класично-ліберальний дискурс, навпаки, відстоює універсалізм Просвітництва та класичний гуманізм, заснований на індивідуальній відповідальності, рівності перед законом і традиційній духовності [Taylor, 1989; Putnam, 2000]. Прогресивні інтерпретації справедливості тут характеризуються як «антилогічні», «тоталітарні», «антигуманні» та такі, що ведуть до «культурного марксизму» або «woke-ідеології». Така стратегія призводить до того, що сторони перестають сперечатися по суті й починають сперечатися про те, що взагалі означає слово «справедливість».

Стратегія сакралізації та десакралізації передбачає надання власним цінностям вищого морально-духовного статусу. Прогресивні рухи активно сакралізують поняття «інклюзивність», «різноманіття», «соціальна справедливість» та «антирасизм», надаючи їм майже священного статусу. Критика цих понять часто прирівнюється до морального злочину або «духовної сліпоти». Консервативні кола, своєю чергою, сакралізують традиційні цінності – сім'ю, релігію, національну ідентичність та «американську мрію» [Taylor, 2007], звинувачуючи опонентів у «секуляризації зла», «культурі смерті» та «антихристиянстві». Ця стратегія посилює емоційну залученість аудиторії та створює відчуття участі в «священній боротьбі».

Стратегія морального виключення полягає у виключенні опонента з простору гуманізму та духовності шляхом застосування негативних ярликів та морального дистанціювання [van

Dijk, 2011]. Опонента зображують не просто неправим, а аморальним, «нелюдським», «бездуховним» та небезпечним для суспільства. Типові прийоми включають ярлики «расист», «фашист», «white supremacist», «трансфоб», «сексист» [Butler, 1997]. Ця стратегія різко звужує простір публічного діалогу та перетворює комунікацію на інструмент символічного виключення та покарання.

Стратегія віктимного гуманізму особливо характерна для прогресивного дискурсу. Гуманізм ототожнюється переважно із захистом «жертв гноблення». Чим більш маргіналізовано оголошується група, тим вищим є її моральний та духовний статус [Nussbaum, 1997]. Це призводить до конкуренції за право вважатися найбільш пригнобленими («Oppression Olympics»). Консервативний дискурс відповідає контр-нарративами про «жертв зворотної дискримінації» [Haidt, 2012].

Стратегія перформативної констатації реалізується через хештеги та гасла («Black Lives Matter», «Me Too», «No Justice No Peace»). Ці формули працюють не як опис реальності, а як перформативні акти, які одночасно об'єднують прихильників у спільноту, маркують ворогів і вимагають визнання певної цінності як очевидної [Austin, 1962; Butler, 1997]. Такі перформативи мають високу вірусність та емоційну силу, але часто призводять до спрощення складних проблем.

Особливе місце в еволюції ціннісних комунікацій посідає формування концепції цифрового гуманізму (digital humanism), яка є спробою адаптувати класичні гуманістичні принципи до умов тотальної цифровізації, алгоритмічного управління, генеративного штучного інтелекту та постлюдських технологій [Floridi, 2014]. Цифровий гуманізм не є монолітною ідеологією, а виступає як динамічне та внутрішньо суперечливе поле аксіологічної боротьби, де переосмислюються базові категорії гуманізму, справедливості та духовності.

В американському громадянському суспільстві можна виділити три основні конкуруючі версії цифрового гуманізму, кожна з яких активно використовує наявні комунікаційні стратегії.

Перша версія – прогресивно-технооптимістична (техногуманізм). Ця версія домінує в дискурсі технологічних корпорацій (Silicon Valley),

академічних центрів (MIT, Stanford), міжнародних організацій та частини прогресивних НКО. Вона розглядає цифрові технології як потужний інструмент розширення гуманістичних можливостей [Floridi, 2014]. Штучний інтелект, нейроінтерфейси, метавесвіти та великі дані (big data) видаються засобами подолання біологічних обмежень людини, радикального посилення емпатії та досягнення глобальної справедливості. Тут активно застосовуються стратегії моральної універсалізації («AI for Good», «Technology Democratizes Humanity», «Digital Equity for All») та перформативної констатації. Справедливість переосмислюється як «алгоритмічна справедливість» (algorithmic fairness) [Noble, 2018; Crawford, 2021], а духовність – як «connected consciousness» – стан глобального емпатичного зв'язку через цифрові платформи. Прихильники цієї версії стверджують, що ШІ здатний усунути упередження та забезпечити більш об'єктивні моральні рішення, ніж людина.

Друга версія – критико-гуманістична (гуманізм опору). Ця лінія представлена критичними філософами, частиною консервативно-ліберальних інтелектуалів, правозахисними організаціями та дослідниками цифрового капіталізму [Zuboff, 2019; Crawford, 2021]. Вона розглядає цифровізацію як нову форму колоніалізму – «algorithmic colonialism» та «surveillance capitalism» [Zuboff, 2019], яка загрожує людській автономії, приватності та автентичній духовності. У цьому дискурсі переважають стратегії морального виключення («digital dehumanization», «technological totalitarianism», «dataism as new religion») та сакралізації людської природи («людина – не дані», «свідомість не може бути зведена до алгоритмів»). Особливу увагу приділено ризикам втрати агентності (agency), маніпуляції поведінкою через рекомендаційні системи та ерозії справжніх міжособистісних стосунків на користь симульованих цифрових взаємодій [Zuboff, 2019].

Третя версія – синтетична або метагуманістична. Ця версія намагається знайти діалектичний баланс між технологіями та традиційними гуманістичними цінностями. Вона визнає неминучість цифровізації, але наполягає на необхідності жорсткого етичного, філософського та суспільного контролю над її розвитком.

Тут розвивається риторика «human-centered AI», «ethical by design», «spiritual intelligence» та «augmented humanity» [Floridi, 2014]. Духовність переосмислюється не як відмова від технологій, а як здатність зберігати внутрішню свободу, смислову глибину (за Н. Хамітовим) навіть в умовах тотальної пов'язаності та іммерсивних віртуальних світів. Ця версія активно використовує стратегії нарративізації та сакралізації, пропонуючи образ «мудрого співіснування» людини та ШІ.

Цифровий гуманізм радикально трансформує всю класичну тріаду. Справедливість дедалі частіше розуміється не лише як соціальна або процедурна, але й як «алгоритмічна» та «предиктивна», що породжує гострі дебати про упередженість навчальних даних, «чорні скриньки» моделей та відповідальність за автоматизовані рішення [Noble, 2018; Crawford, 2021]. Гуманізм розширюється до постгуманістичних та трансгуманістичних горизонтів, охоплюючи питання прав штучного інтелекту, цифрового безсмертя, завантаження свідомості та етики вдосконалення (enhancement) [Floridi, 2014]. Духовність мігрує у сферу mindfulness-додатків, ШІ-коучів, віртуальних храмів та нейро-медитацій, що викликає фундаментальні питання про автентичність духовного досвіду в симульованому середовищі [Taylor, 2007].

Таким чином, цифровий гуманізм виступає одночасно і як відповідь на кризу традиційного гуманізму, і як нова, ще більш складна арена аксіологічного антагонізму. Він демонструє виняткову адаптивність комунікаційних стратегій до технологічних змін, але водночас посилює ризик тотальної інструменталізації цінностей – коли моральні судження можуть прийматися алгоритмами швидше та «об'єктивніше», ніж людиною. У перспективі до 2035 року ця парадигма, найімовірніше, стане домінуючою в комунікаціях американського громадянського суспільства, визначаючи основні лінії майбутніх культурних та політичних конфліктів.

Кейс-стаді: конкретні приклади реалізації стратегій. Рух Black Lives Matter, що виник у 2013 році після виправдання Джорджа Циммермана, став одним із найбільш показових прикладів сучасної ціннісної комунікації в США. З самого початку рух активно застосовував стратегію перформативної констатації

через хештег BlackLivesMatter, який не просто фіксував факт, а вимагав суспільного визнання цінності чорних життів [Butler, 1997]. Поступово він вибудував потужний нарратив, у центрі якого стояли конкретні історії жертв – Трейвона Мартіна, Майкла Брауна, Еріка Гарнера, Джорджа Флойда, Бронни Тейлор та багатьох інших. Ці історії перетворювалися на символи системної несправедливості, а сам рух позиціонував себе як моральну силу, що виступає проти структурного расизму [Noble, 2018]. Стратегія морального виключення проявлялася в частому використанні понять «системний расизм», «біла привілейованість» та «структурне насильство», що дозволяло різко розмежовувати «нас» і «їх». Візуальна перформативність – лежачі протести, марші з піднятими руками та меморіальні акції – значно посилювала емоційний вплив. Кульмінацією став 2020 рік, коли після вбивства Джорджа Флойда рух набув глобального масштабу. Однак згодом він зіткнувся з серйозною критикою за окремі випадки насильства, радикальні гасла «Defund the Police» та фінансові скандали, що призвело до внутрішнього розколу та посилення контр-дискурсу. У перспективі розвитку до 2035 року очікується подальша інтеграція руху з технологіями віртуальної реальності та ШІ-генерованим контентом, що може призвести до створення повністю цифрових форм протесту.

Рух MeToo, започаткований Тараною Берк у 2006 році та який набув вибухового характеру в 2017 році після скандалу з Гарві Вайнштейном, продемонстрував виняткову силу стратегії перформативної констатації та віктимного гуманізму. Проста формула «Me Too» («Я теж») стала потужним перформативним актом, що виводить особистий досвід сексуального насильства з приватної сфери в публічний простір [Butler, 1997; Austin, 1962]. Мільйони жінок одночасно заявили про пережите, створюючи відчуття колективної травми та солідарності. Рух активно використовував сторітелінг – особисті історії жертв, які викликали глибокий емоційний відгук та моральний тиск на суспільство. Стратегія морального виключення проявилася в ярликах «токсична маскулінність», «культура звалтування» та «культура мовчання». Хоча рух призвів до реальних інституційних змін та підвищення обізнаності,

з часом він зіткнувся з серйозною критикою за порушення принципу презумпції невинуватості, випадки неправдивих звинувачень та радикалізацію, що викликало появу контр-дискурсу та внутрішні дискусії про межі допустимого [Haidt, 2012]. У майбутньому ця стратегія, ймовірно, буде посилена нейро-технологіями та ШІ-аналізом емоційного стану, що дозволить створювати ще більш переконливі перформативні наративи.

Екологічний рух, представлений організаціями Sunrise Movement та Extinction Rebellion USA, ефективно поєднував науковий цес з апокаліптичним наративом та елементами духовності Землі. Активісти регулярно використовували стратегію сакралізації природи, називаючи Землю «нашим спільним домом» та апелюючи до моральної відповідальності перед майбутніми поколіннями. Апокаліптичний наратив («у нас залишилося всього кілька років») створював відчуття невідкладності (urgency) та морального імперативу. Перформативні акції громадянської непокори – приклеювання себе до асфальту, блокади вулиць, обливання фарбою – слугували сильним візуальним та емоційним аргументом. Рух успішно мобілізував молодь та вплинув на політичний порядок денний, зокрема на Green New Deal, однак зазнав жорсткої критики за радикалізм, економічний популізм та ігнорування реальних енергетичних можливостей [Crawford, 2021]. У перспективі до 2035 року очікується перехід екологічного дискурсу в метавсесвіті та використання ШІ для моделювання кліматичних катастроф у реальному часі, що значно посилить емоційний та перформативний вплив.

Релігійні організації, як прогресивного, так і консервативного спрямування, активно беруть участь у ціннісних комунікаціях, використовуючи біблійну риторичку та стратегію сакралізації [Taylor, 2007]. Прогресивні християнські групи часто інтерпретують справедливість як «любов у дії» та захист пригноблених, посилячись на тексти пророків та Євангеліє. Консервативні організації, навпаки, підкреслюють традиційні сімейні цінності, захист життя з моменту зачаття та духовну цілісність нації. Релігійний дискурс додає потужної моральної та емоційної ваги, оскільки апелює до вищого авторитету, однак одночасно посилює

поляризацію суспільства, створюючи ситуацію, коли обидві сторони вважають, що Бог або моральна істина перебувають виключно на їхньому боці [Haidt, 2012]. У майбутньому релігійні комунікації, ймовірно, активно інтегруватимуть технології віртуальної реальності для створення імерсивного духовного досвіду.

Імміграційний дискурс яскраво ілюструє аксіологічний антагонізм двох різних розумінь справедливості. Прогресивні активісти використовують гуманістичний наратив, підкреслюючи людську гідність («жодна людина не є нелегальною»), сімейні цінності та страждання мігрантів [Nussbaum, 1997]. Консервативний дискурс відповідає акцентом на процедурну справедливість, верховенство закону, економічну справедливість щодо громадян та культурну ідентичність [Putnam, 2000]. У результаті один і той самий концепт «справедливості» використовується для обґрунтування протилежних політичних вимог – відкритих кордонів з одного боку та жорсткого контролю міграції – з іншого. У перспективі цифровізації цей дискурс перейде у сферу біометричного контролю та ШІ-оцінки «гуманістичної цінності» мігрантів.

Висновки. Проведений комплексний аналіз комунікаційних стратегій дозволяє зробити низку важливих та далекосяжних висновків щодо еволюції ціннісних комунікацій в американському громадянському суспільстві.

Перше. Гуманізм, справедливість і духовність зберігають статус центральних аксіологічних категорій у публічних комунікаціях, однак в умовах прискореної цифровізації, алгоритмічного управління та розвитку штучного інтелекту їхній сенс радикально трансформується. Традиційні універсалії перетворюються на динамічні дискурсивні конструкції, які активно використовуються різними акторами для легітимації позицій, мобілізації прихильників та делегітимації опонентів. У результаті класичний гуманізм переживає глибоку кризу автентичності й усе частіше виступає у формі «цифрового гуманізму», «алгоритмічної справедливості» та «віртуальної духовності».

Друге. Домінуючі комунікаційні стратегії – моральна універсалізація та партикуляризація, сакралізація та десакралізація, моральне виключення, віктимний гуманізм та перформативна констатація – демонструють виняткову

адаптивність до нових технологічних умов. Вони не тільки зберігаються, але й багаторазово посилюються алгоритмами, генеративним штучним інтелектом та метавесвітами. Це призводить до формування аксіологічного антагонізму нового типу – цифрового. Ті самі ціннісні концепти використовуються для обґрунтування взаємовиключних вимог не тільки різними ідеологічними таборами, але й різними алгоритмічними екосистемами. У результаті суспільство все глибше фрагментується на паралельні «ціннісні бульбашки», де кожна група живе у власній морально-символічній реальності. Інструменталізація цінностей набуває особливо небезпечного та майже непомітного характеру, оскільки маніпуляція може здійснюватися на рівні персоналізованих нарративів, що генеруються ШІ в реальному часі. Це створює порочне коло: чим сильніша поляризація, тим ефективніше працюють комунікаційні стратегії і тим більше вони посилюються технологічними платформами.

Третє. Футурологічний прогноз на період 2027–2040 років вказує на кілька ймовірних сценаріїв розвитку.

Оптимістичний сценарій («Діалогічний цифровий ренесанс»): до 2035 року формується стійка етична інфраструктура ШІ: міжнародні протоколи «Human-Centered AI», прозорі нейромережі та системи «етичного аудиту». Цифровий гуманізм еволюціонує в синтетичну форму, де технології посилюють, а не замінюють людську суб'єктність. Метавесвіти стають просторами глибокого емпатичного досвіду та міжкультурного діалогу, а духовність набуває нових вимірів через усвідомлене поєднання віртуального та фізичного буття. Справедливість починає охоплювати «міжпоколіннєвий» та «міжвидовий» компоненти.

Помірно-ризикований сценарій («Фрагментований метамодерн»): до 2040 року зберігається високий рівень аксіологічного антагонізму. Різні технологічні платформи та держави просувають конкуруючі версії цифрового гуманізму, що призводить до «ціннісних воєн» у метавесвітах. Алгоритми радикально посилюють емоційну поляризацію, однак з'являються нішеві спільноти, які практикують «цифровий аскетизм» та свідому відмову від тотальної пов'язаності.

Песимістичний сценарій («Алгоритмічний постгуманізм»): до 2035–2040 років відбувається домінування технооптимістичної версії, де ШІ бере на себе дедалі більшу частину моральних та духовних функцій. Людський гуманізм маргіналізується, справедливість зводиться до оптимізації метрик, а духовність замінюється симульованими переживаннями. Виникає ризик «м'якого тоталітаризму» – коли алгоритми непомітно формують ціннісні уподобання мільярдів людей, роблячи традиційну демократію та автономію особистості формальними.

Уже в найближчі 5–7 років ключовими тригерами стануть масове впровадження нейроінтерфейсів (типу Neuralink), прориви в генеративному ШІ четвертого покоління та створення стійких метавесвітів із повноцінною економікою та соціальністю. Ці технології здатні радикально змінити саму природу комунікації – від текстової та візуальної до нейро-емпатичної та симбіотичної.

Таким чином, сучасні комунікаційні стратегії не просто відображають поточні суперечності, а активно конструюють майбутнє американського суспільства. Вони несуть у собі як серйозні ризики дегуманізації та тотальної інструменталізації, так і потенційні можливості для нового етапу розвитку гуманізму.

Перспективи подолання цієї кризи вбачаються в розробці та послідовному впровадженні діалогічного цифрового гуманізму – підходу, який органічно поєднує класичні етичні принципи з новими технологічними реаліями. Це вимагає створення ефективних міжнародних та національних етичних регуляцій для розвитку штучного інтелекту, формування критичної цифрової та філософської грамотності нового покоління, а також заснування незалежних громадських інститутів, здатних забезпечувати прозорість алгоритмічних рішень і захист людської автономії.

Зрештою, майбутнє американської демократії, західної цивілізації та глобального гуманізму значною мірою залежатиме від того, чи зможуть актори громадянського суспільства перейти від риторики моральної переваги та технологічного детермінізму до риторики взаємного визнання, глибокої емпатії та усвідомленого пошуку спільних підстав для спільного існування в цифровому світі. Аналіз

переконливо показує, що комунікації залишаються одним із найпотужніших інструментів конструювання соціальної реальності. Саме тому відповідальність за якість публічного

дискурсу в епоху штучного інтелекту та метавсесвітів лежить на всіх учасниках громадянського суспільства – як нинішнього, так і майбутніх поколінь.

REFERENCES

1. Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford University Press.
2. Butler, J. (1997). *Excitable Speech: A Politics of the Performative*. Routledge.
3. Crawford, K. (2021). *Atlas of AI: Power, Politics, and the Planetary Costs of Artificial Intelligence*. Yale University Press.
4. Dobrodum, O. V. (2025). Religion in the era of artificial intelligence growth: loneliness, human rights, and new concepts of justice. In *Media discourse: monograph* (pp. 270–286).
5. Fairclough, N. (2015). *Language and Power* (3rd ed.). Routledge.
6. Floridi, L. (2014). *The Fourth Revolution: How the Infosphere is Reshaping Human Reality*. Oxford University Press.
7. Habermas, J. (1989). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. MIT Press.
8. Haidt, J. (2012). *The Righteous Mind: Why Good People Are Divided by Politics and Religion*. Pantheon Books.
9. Noble, S. U. (2018). *Algorithms of Oppression: How Search Engines Reinforce Racism*. New York University Press.
10. Nussbaum, M. C. (1997). *Cultivating Humanity: A Classical Defense of Reform in Liberal Education*. Harvard University Press.
11. Perelman, C., & Olbrechts-Tyteca, L. (1969). *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation*. University of Notre Dame Press.
12. Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
13. Searle, J. R. (1969). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge University Press.
14. Taylor, C. (1989). *Sources of the Self: The Making of the Modern Identity*. Harvard University Press.
15. Taylor, C. (2007). *A Secular Age*. Harvard University Press.
16. van Dijk, T. A. (2011). *Discourse and Ideology*. In *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* (2nd ed.). SAGE Publications.
17. Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.). (2016). *Methods of Critical Discourse Studies* (3rd ed.). SAGE Publications.
18. Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. PublicAffairs.

O. V. DOBRODUM

DSc, Professor,

Professor at the Department of Journalism and Advertising,

State Trade and Economic University, Kyiv, Ukraine

E-mail: dobrodum.olga@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7651-4946>

HUMANISM, JUSTICE, AND SPIRITUALITY IN THE COMMUNICATIONS OF AMERICAN CIVIL SOCIETY: DISCURSIVE STRATEGIES OF THE FUTURE

The article presents an interdisciplinary analysis of communication strategies through which the key axiological categories – humanism, justice, and spirituality – are constructed, transformed, and drawn into acute conflict within the public sphere of American civil society. In contrast to linguocentric approaches, the study focuses on communication processes: channels of dissemination, formats of actor interaction, the role of traditional and new media, digital platforms, performative practices, algorithmic management of public discourse, as well as feedback mechanisms with the audience. In the context of accelerated digitalisation, the development of generative artificial intelligence, neurotechnologies, metaverses, and algorithmic governance, traditional values lose their status as static universals and turn into dynamic instruments of symbolic communication in the struggle for moral and technological hegemony.

The work identifies five main communication strategies: moral universalisation/particularisation (the transmission of values as universal through media channels), sacralisation/desacralisation (conferring a sacred status on values in public communication), moral exclusion (communicative displacement of opponents from axiological space), victim-centred humanism (communication through the image of the victim), and performative assertion (hashtags, slogans as acts of public communication). Special attention is paid to the phenomenon of axiological antagonism in communications, the instrumentalisation of values, and the emergence of hybrid forms – “digital humanism”, “algorithmic justice”, and “virtual spirituality” – which reinterpret classical values in the context of algorithmically mediated communication. The final part formulates prognostic scenarios for the development of value-based communications up to 2035, as well as practical recommendations for preserving human subjectivity under conditions of total digitalisation and algorithmic colonialism. The article contributes to understanding how communications will shape the future of humanism in the era of artificial intelligence and metaverses.

Key words: humanism, justice, spirituality, US civil society, future.

Дата першого надходження статті до видання: 15.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.05.2026